

Pregón de Lamela (2016) e lembranza de Manuel Reimóndez Portela no seu centenario

Alfonso Varela Durán

Resumo. A romaría de San Marcos, celebrada na silledense parroquia de Lamela (Pontevedra), serve de excusa ao autor para entoar unha loanza non só a aquelas terras privilexiadas senón tamén á hospitalidade das súas xentes amables e laboriosas. No mesmo texto lémbrese, no centenario do seu nacemento, a inesquecible figura do doutor don Manuel Reimóndez Portela, que tantas veces percorreu aquela parroquia estudando cruceiros e levando saúde aos enfermos.

Abstract. Festivities of St Mark, celebrated in Lamela, parish of Silleda (Pontevedra region), are an excuse for the writer to sing a praise, not only to those exceptional lands but also to the hospitality of their people, kind and hardworking. In the birth centenary, this text also remembers the unforgettable figure of Mr Manuel Raimóndez Portela, who so often went all over the parish to study the crossings and to cure sick people.

Resulta moi ledo para min ser hoxe o pregoeiro desta Romaría Gastronómica, enxebre e relixiosa, que os veciños de Lamela organizan na honra de San Marcos Evanxelista. Agradezo ao meu bo amigo Miguel Villar –home cordial e amable onde os haxa– a oportunidade que me brinda de falarlles neste lugar acolledor e ameno, rodeado de xente amiga.

Lamela, terra fértil e fermosa entrou dende hai uns poucos anos na modernidade cun rural ben estruturado, cun perfil de pequena vila, como o proba o seu excelente trazado urbano, con novos e modernos edificios, con bares e restaurantes ben acondicionados e unha florecente industria, como a de maquinaria agrícola dos Hermanos Villar, das mellores de Galicia, ou a industria de González, onde se fabrican remolques para toda clase de vehículos. Igualmente, é altamente considerable a industria de turismo rural, como é o caso da Casa de Cacheiro ou a Casa Grande de Toubes, que mostran a beleza granítica dos seus nobres edificios e a fermosura dos seus exteriores.

No plano etnográfico cómpre salientar lugares como Barravite, de onde saen as famosas carrozas de entroido e o seu tradicional

A estrada N-525 ao seu paso por Lamela (Silleda, Pontevedra).

espectáculo de xenerais, tan ben estudados polo mestre Olimpio Arca Caldas.

Todo este mundo de progreso e de vocación urbana non lle impide a Lamela conservar o espírito e a esencia do mundo rural, a fraternal solidariedade das súas xentes, sempre en contacto coa natureza privilexiada deste val. Lamela móstrase como exemplo senlleiro da agarimosa complicidade entre o urbano e o rural.

A festa que celebramos hoxe, tal e como relataba o ano pasado o pregoeiro Ramiro Varela Cives, retoma unha antiga tradición do día de San Marcos. Comezaban os actos na capela da Piedade de Cervaña coa saída do estandarte ata a igrexa de Lamela, donde se recollía a Virxe das Dores para saír en procesión ao encontro de San Marcos desta capela, continuando xuntos ata chegar aquí, donde no alto deste coto facíanse as bendicións dos campos. Despois da misa celebrábase a baixada do santo e despois os devotos pasaban por debaixo dicindo unhas xaculatorias.

O núcleo de progreso de Lamela ten moito que ver, como opina Luchy, a muller de Miguel, coa súa ubicación a carón da estrada N-525, que une a poboación zamorana de Benavente con Santiago

de Compostela, pois por ela chega un gran caudal de información social, cultural e tamén económico.

Por Lamela pasaba a Vía da Prata, ruta de comercio e peregrinación sen que, por certo, o seu nome non proceda da palabra “prata”, senón que o que sucedeu é que era unha vía romana que ía desde Mérida ata Astorga, coñecida polos árabes como “abalata” ou “camiño empedrado” que, despois da súa transformación fonética, pasou a denominarse “da prata”.

Conta Lamela cunha notable arquitectura e así podemos contemplar a igrexa de San Miguel, de planta rectangular, fachada con porta lintelada e unha artística espadana central, ademais da moderna capela de San Marcos; a fonte da Peroxa, unha antiga pía bautismal e un cruceiro, penso que de estilo barroco, que representa o pecado orixinal. No varal, ao lado esquerdo, está Adán e no dereito a serpe rodeando o corpo de Eva.

Nas súas proximidades, atopamos o Castelo de Cira, do século XII, dos tempos de Xelmírez, que está moi deteriorado, conservándose só unha parte da torre da homenaxe. Ao parecer nel estivo preso Xelmírez por pouco tempo por orde de dona Urraca, filla de Alfonso VI e gobernadora de Galicia.

Outro lugar sobranceiro das proximidades é o Mosteiro de Carboeiro, fundado no século X por don Gonzalo e dona Teresa en estilo mozárabe. No século XII transfórmase en románico segundo o decir do gran historiador López Ferreiro, sendo o mellor románico de Galicia.

Lamela está inmersa na cultura e na historia do Val da Ulla, sendo o río Ulla o gran mensaxeiro do Val do Deza e da Trasdeza, donde unha vez que xunta as augas do río Asneiro e o Toxa atravesa o estreito de San Xoán da Coba para discorrer por estreitas ribeiras con fermosos relanzos de augas limpas e cristalinas, brincadeiras e rumorosas. E ao seu carón érguense os grandes pazos e casas solaregas dos concellos da Estrada e Vedra. Vólvese o río estreito e bravo ao seu paso por Carcacía e desemboca na ría de Arousa, preto das torres de Oeste de Catoira.

Ao citar o val do Ulla, vén á miña memoria o nome do inesquecible Manuel Reimóndez Portela, un home moi vinculado a estas

terras como médico humano e humanista, que abrazou ao mesmo tempo o mundo da cultura e o coñecemento da nosa identidade a través da investigación no eido da arqueoloxía, antropoloxía, etnografía e epigrafía.

Podería estar falando moito tempo de Manuel Reimóndez Portela, meu dilecto e entranable amigo, e da súa conciencia duplicada de médico e investigador da nosa cultura. A súa memoria e a súa obra están a bo recaudo da man do seu fillo Luis e da súa dona Enriqueta. Ambos os dous están moi comprometidos coa historia e a cultura estradense.

Para saber de Manuel Reimóndez Portela hai dous libros fundamentais, un que *Fillos e Amigos da Estrada* publicou, dirixido polo mestre Olimpio Arca e outro de Juan Andrés Fernández –un home que estuda e canaliza a nosa cultura con exquisito rigor– titulado *Manuel Reimóndez Portela na lembranza*. Rosalía Morlán tamén lle adicou a Manuel Reimóndez Portela un amplo, profundo e agarimoso poemario.